

FY6

Vaihtovirta

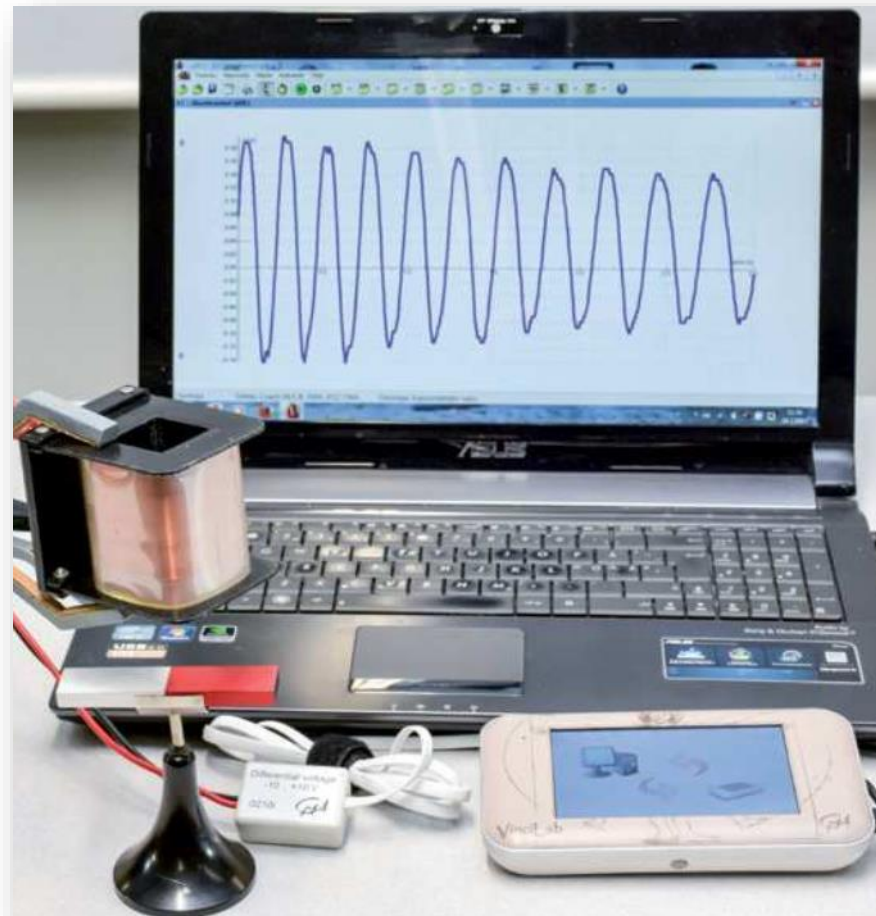
Vaihtojännitteen synty

Vaihtojännitteen synty.

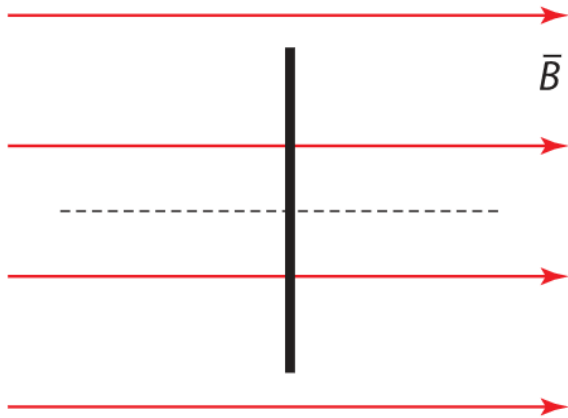
Generaattori

Videolla näkynyt laitteisto oli yksinkertainen generaattori.

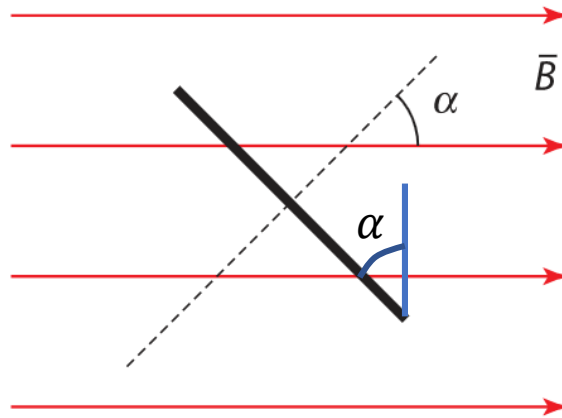
- Generaattorilla tuotetaan vaihtojännitettä.
- Sen toiminta perustuu sähkömagneettiseen induktioon.

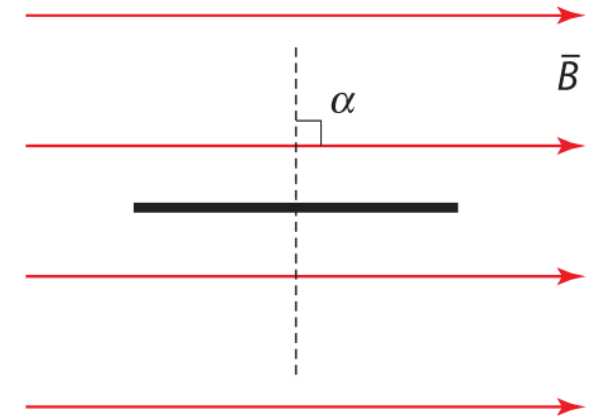
Johdinsilmukka magneetikentässä

Silmukan taso on kohtisuorassa magneettikenttää vastaan: kulma $\alpha = 0^\circ$.

Silmukan taso on vinosti magneettikenttää vastaan: kulma $\alpha = \omega t$. vrt. $s = vt$

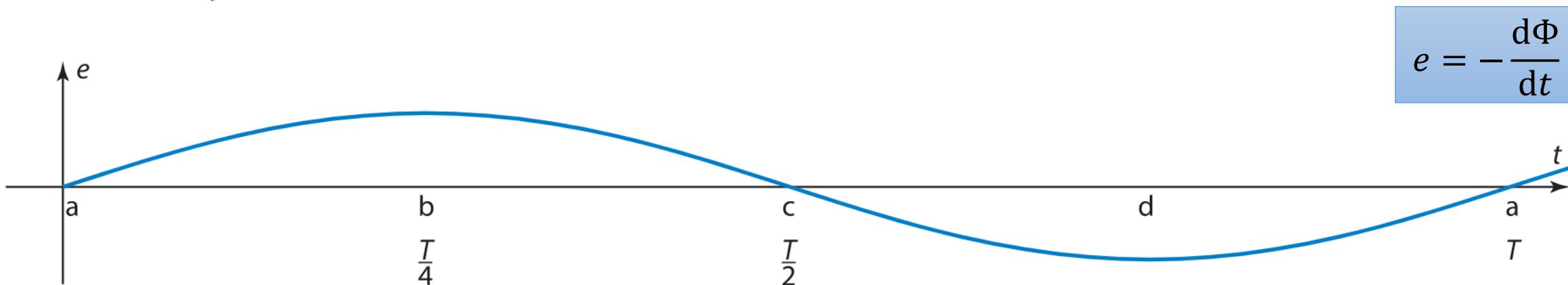
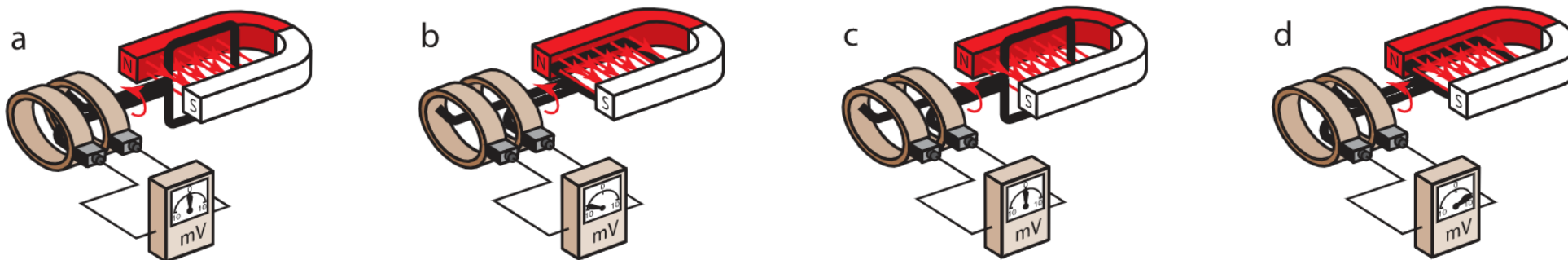
Silmukan taso on magneettikentän suuntainen: kulma $\alpha = 90^\circ$.

Kuvissa α on silmukan tason normaalin ja magneettikentän kenttäviivojen välinen kulma. Kulma α kertoo myös, kuinka paljon silmukka on kiertynyt.

Pohdi, mihin yllä olevista asennoista silmukka pyrkisi kääntymään, jos siinä kulkisi sähkövirta?

Generaattorin toimintaperiaate

Kun silmukkaa pyöritetään magneettikentässä, magneettivuo silmukan läpi muuttuu koko ajan. → Silmukkaan indusoituu lähdejännite e ja siellä alkaa kulkea induktiovirta i .

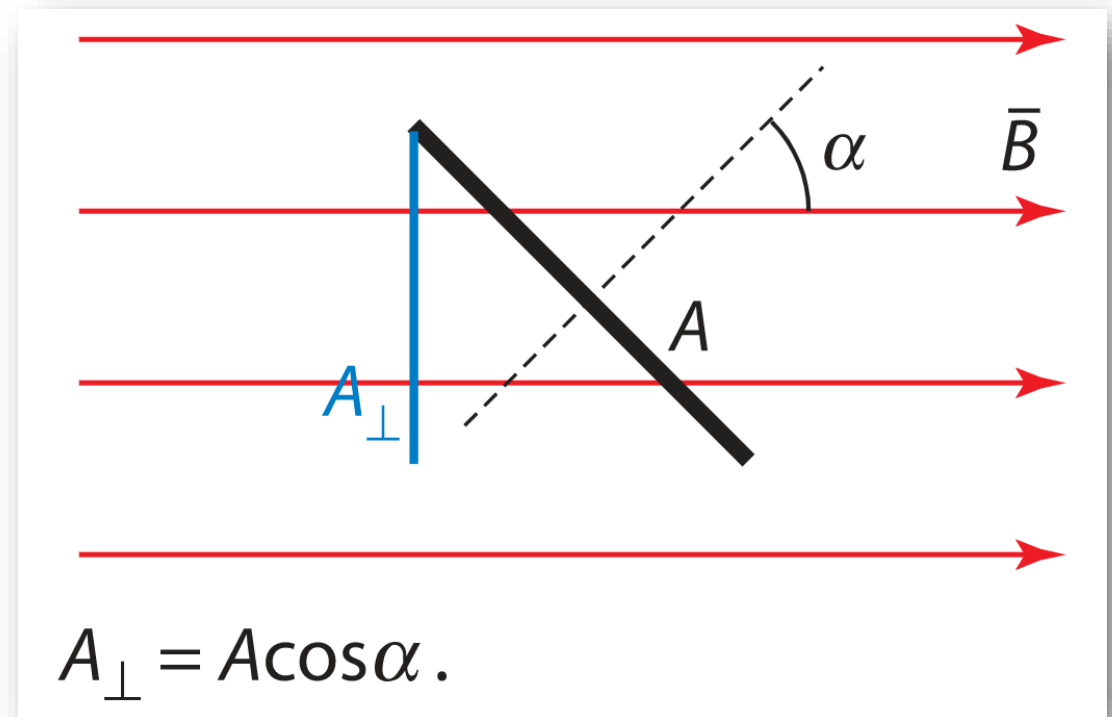
Silmukan läpäisevän magneettivuon suuruus

Silmukan läpäisevä magneettivuo ajanhetkellä t on

$$\begin{aligned}\Phi &= A_{\perp} B \\ &= A \cos \alpha B \\ &= AB \cos \alpha \\ &= AB \cos \omega t\end{aligned}$$

$$\alpha = \omega t$$

$$\text{vrt. } s = vt$$

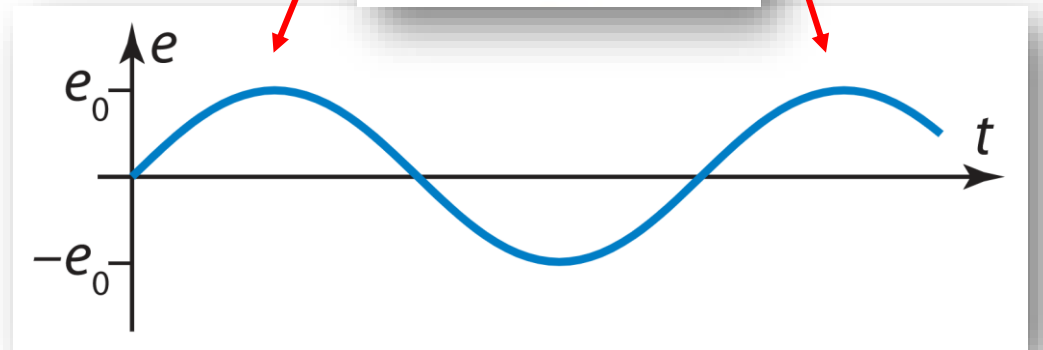
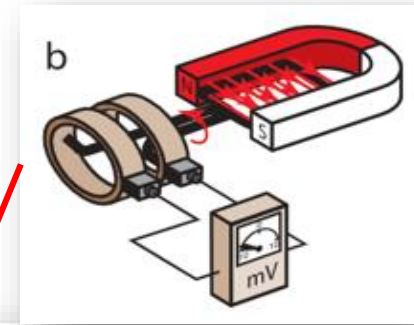

Lähdejännitteen suuruus

Silmukan lähdejännitteen suuruus ajanhetkellä t on

$$\Phi = AB \cos \omega t$$

$$\begin{aligned} e &= -\frac{d\Phi}{dt} \\ &= -\frac{d}{dt}(AB \cos \omega t) \\ &= -AB \cdot (-\sin(\omega t)) \cdot \omega \\ &= AB\omega \sin(\omega t) \end{aligned}$$

Koska sinifunktion suurin arvo on yksi, lähdejännitteen suurin arvo on $AB\omega \cdot 1 = AB\omega$. Tätä kutsutaan lähdejännitteen **huippuarvoksi** ja merkitään $e_0 = AB\omega$.

Generaattorin lähdejännite

- Homogeenisessa magneettikentässä tasaisesti pyörivään käämiin indusoituu sinimuotoinen ajasta t riippuva vaihtojännite

$$e = e_0 \sin \omega t = e_0 \sin(2\pi f t),$$

MAOL s. 133

jossa vaihtojännitteen huippuarvo on $e_0 = NAB\omega = NAB \cdot 2\pi f$.

Käämin kierrosluku on N , käämin silmukan pinta-ala A ja magneettivuon tiheys B .

- Vaihtojännitteen taajuus f on yhtä suuri kuin käämin pyörimisnopeus. Pyörimisnopeuden tunnus on n ja yksikkö yleensä rpm eli r/min.
- Vaihtojännitteen huippuarvot saavutetaan niinä hetkinä, joina käämin silmukoiden taso on magneettikentän suuntainen.